

ОСНОВИ ЕКОНОМИЈЕ

-ПРЕДАВАЊА: V НЕДЕЉА-

ДР АЛЕКСАНДАР
МОЈАШЕВИЋ

ЈАВНЕ НАБАВКЕ

- **Дефиниција: набавка добара, услуга или радова државних органа, организација, установа и јавних предузећа која се спроводи у посебном поступку (поступак јавне набавке).**
- **Уговор о јавној набавци**
- **Две стране у поступку:**
 1. **Понуђач → добављач**
 2. **Наручилац**
- **Закон о јавним набавкама из 2012. године.**
- **Органи: Управа за јавне набавке (надзорни орган) и Републичка комисија за заштиту права у поступцима јавних набавки**

ПОСТУПАК ЈАВНЕ НАБАВКЕ

Критеријуми за оцењивање понуда

- Надметање затвореним понудама
- Понуђачи (продавци)
- Наручиоци (купци)
- *Нижа цена понуђача* (спремност за продају или РЦ) има предност над вишим ценама
- Цена понуђача $\geq$ процењена вредност (почетна цена или РЦ купца)
- Надметањем се открива најнижа РЦ продавца → превазилажење несавршене информисаности
- Алокативна и селективна функција тржишта

Критеријуми за оцењивање понуда

- Према нашем ЗЈН:
 1. *Економски најповољнија понуда (ЕНП)*
 2. *Најнижа понуђена цена*
- Елементи ЕНП су: понуђена цена, попуст на цене, рок испоруке, текући трошкови, квалитет, техничке и технолошке предности, еколошке предности, итд.
- Упоредива тржишна цена (УТЦ) > Понуђена цена > Почетна цена
- ЗЈН спомиње и *неуобичајено ниску цену* (значајно одступа у односу на УТЦ)

Врсте поступака јавне набавке

- **Отворени поступак** (сва заинтересована лица)
- **Посебне врсте поступака:**
 1. **Рестриктивни поступак** (прва фаза: позив свима и селекција; друга фаза: подношење понуда – најмање три понуђача)
 2. **Квалификациони поступак** (листа од пет кандидата са признатим кв. која се ажурира на шест месеци)
 3. **Преговарачки поступак** (ако не уроде плодом 1 и 2)
 4. **Поступак ЈН мале вредности** (< 3.000.000 динара); доњи лимит је 400.000 динара – наруџбеница
 5. **Конкурентни дијалог** (сложена ЈН)
 6. **Конкурс за дизајн** (урбанистичко планирање, архитектура, грађевинарство, итд)

Врсте поступака јавне набавке

- **Посебни облици поступака јавне набавке:**
 - 1. За набавку финансијских услуга (нпр. услуга осигурања или банкарских услуга)**
 - 2. Извођење радова (тзв. оквирни споразум након отвореног или рестриктивног)**
 - 3. Систем динамичне набавке (електронска средства и информациони системи)**
 - 4. Електронска лицитација (надметање електронским путем)**

Ефекти ЗЈН

- **ПРОБЛЕМИ У ПРАКСИ:**
 1. **корупција,**
 2. **дуго трајање поступака,**
 3. **претерани формализам при избору понуда,**
 4. **неуједначено прописивање додатних критеријума и услова за избор ЕНП,**
 5. **неуједначено коришћење средстава обезбеђења,**
 6. **претерано администрирање на уштрб ефикасности.**
- **Стратегија развоја ЈН у РС за период 2014-2018. године.**

Облици организације привреде

Тржишна привреда

- Децентрализовани систем одлучивања
- Одсуство државе из привреде

Командна привреда

- Централизовани систем одлучивања
- Суспензија тржишта

Да ли су све привреде тржишне?

**Мешовите
привреде**

**Тржишне
привреде**

**Командне
привреде**

Шта је то тржиште?

- Механизам повезивања купаца и продаваца ради замене роба и услуга
- Свако тржиште одликује уређеност
- Шта се на тржишту размењује:

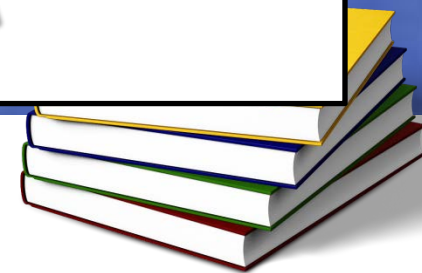
Робе и услуге

Фактори производње

- Рад, реални капитал и земљиште

Финансијски инструменти

ФУНКЦИЈЕ ТРЖИШТА

ИНФОРМАТИВНА

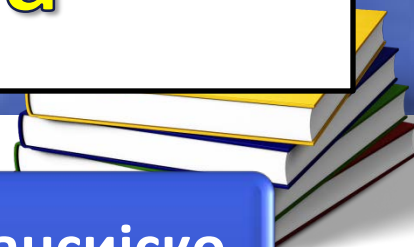
СЕЛЕКТИВНА

**ПОВЕЗИВАЊЕ
ПРОИЗВОДЊЕ И
ПОТРОШЊЕ**

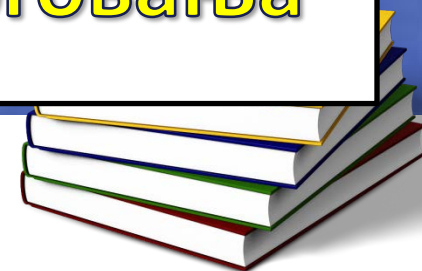
АЛОКАТИВНА

ДИСТРИБУТИВНА

Општа подела тржишта

Подела тржишта према месту трговања

**Светско
тржиште**

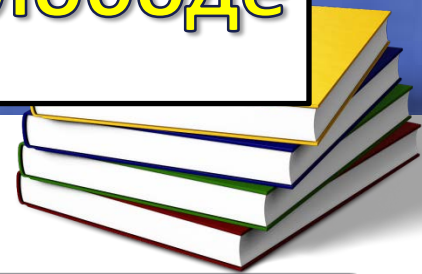
**Локално
тржиште**

**Регионално
тржиште**

**Национално
тржиште**

**Међународно
тржиште**

Подела тржишта према степену слободе

Отворено (слободно тржиште)

- Хонг Конг

Затворено тржиште

- Северна Кореја

Подела тржишта према степену слободе

Тржиште
слободне
конкуренције

Много
купаца и
продаваца

Лако
кретање
капитала

Тржишно
одређена
цена

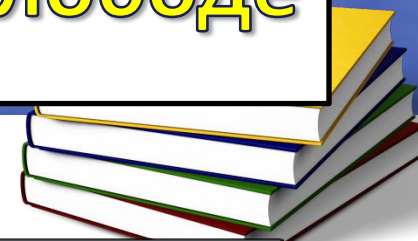
Хомогеност
производа

Монополско
тржиште

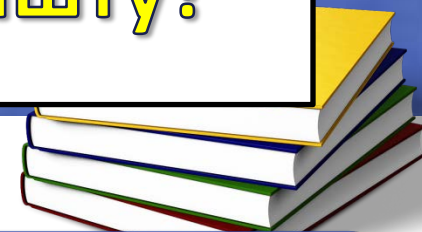
Један привредни
субјект на страни
понуде или тражње

Монопол
диктира цену

Монопол одређује
количину понуде
или тражње

Како се одвија размена на тржишту?

Непосредно
директни
контакт

Посредно
преко
посредника

Размена
између
тржишних
учесника

Јединствено европско тржиште

- ЕУ ОСНОВАНА У МАСТРИХТУ 1992. ГОДИНЕ УГОВОРМ О ЕУ.
- ТРИ СТУБА ЕУ:
 - 1. Три међународне организације (ЕЗ за угаљ и челик, ЕЕЗ, ЕЗ за атомску енергију),**
 - 2. Заједничка спољна и безбедносна политика,**
 - 3. Полицијска и правосудна сарадња у кривичним стварима.**
- 27 чланица + Хрватска (2013.)

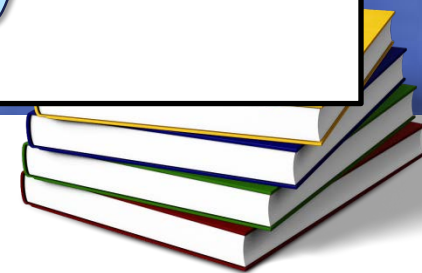
Појам и развој ЕУ

Немачка, Француска, Италија, Белгија, Холандија и Луксембург формирају ЕЗ за угаљ и челик 1951. године (Уговор из Париза)

ЕЕЗ формирана 1958. године → концепт заједничког тржишта свих роба и заједничка ТП (Уговор из Рима)

УГОВОР О УДРУЖИВАЊУ 1967. године
формирана ЕЗ или З, са седиштем у Бриселу

Назив ЕУ и циљеви ЕУ

Назив ЕУ

У употреби
од 1993.
Уговор из
Мастрихта

Седиште:
Брисел
Радна
тела:
Луксембург
и Стразбур
(ФР)

Циљеви ЕУ

Подстицање
привредног и
друштвеног
напретка
(пуна запосленост)

Афирмација
властитог
идентитета
(ЗСиБП)

Служење праву и
интересима
еурограђана (1993.
држављанство ЕУ)

Развијање и
очување Уније
(слобода,
сигурност, правда)

Очување и
надградња
правних тековина
ЕУ

ИНСТИТУЦИЈЕ ЕУ

САВЕТ ЕУ (Савет министара ЕУ)

Главно тело одлучивања

ЕВРОПСКА КОМИСИЈА

Извршна власт

ЕВРОПСКИ ПАРЛАМЕНТ

Законодавна власт (заједно са Саветом ЕУ)

САВЕТ ЕУ

- Свака држава чланица председава Саветом (ротација на сваких 6 месеци). Седиште Брисел.
- Свака држава чланица има сталну групу на челу са сталним представником (*“амбасадор државе у ЕУ”*)
- Састанцима присуствује ресорни министар
- *НАДЛЕЖНОСТ:*
 1. *доношење закона,*
 2. *усклађивање економских и социјалних политика држава чланица,*
 3. *склапање међународних споразума,*
 4. *одобравање буџета ЕУ,*
 5. *дефинисање и примена ЗСиБП и*
 6. *кординација сарадње између судова и полиције.*

САВЕТ ЕУ

• *Одлучивање у Савету ЕУ карактерише:*

- 1. Компликована процедура***
- 2. Консензус о важним питањима (нпр. приступ нове чланице)***
- 3. Квалификована већина о другим питањима (око 75% свих гласова)***
- 4. Укупно 345 гласова (највеће државе највећи број гласова – ФР, И, Н, УК по 29, Малта 3).***

ЕВРОПСКА КОМИСИЈА

- 28 чланова (комесари, мандат 5 година). Седиште Брисел.
- ПРЕДСЕДНИКА ЕК бира Савет ЕУ (потврда у ЕП).
- **НАДЛЕЖНОСТ:**
 1. предлагање закона Парламенту и Савету,
 2. спровођење политике и извршавање буџета,
 3. примена закона заједно са Судом правде,
 4. заступање ЕУ на међународној сцени.

ЕВРОПСКИ ПАРЛАМЕНТ

- Опште право гласа грађана ЕУ
- Седиште Стразбур (секретаријат у Луксембургу)
- Мандат 5 година
- 785 чланова (Немачка 99, Малта 5)
- *Европски правобранитељ* (повреда права грађана ЕУ или неправилност у раду ЕУ)
- Клубови (групе) су легитимне (тренутно 8):
 1. *Хришћанске демократе*
 2. *Група зелених...*

Остале институције ЕУ

1. Европски суд правде
2. Европски ревизорски суд
3. Европска централна банка
4. Економски и социјални савет
5. Комитет региона
6. и друге институције.

Извори права ЕУ

ПРИМАРНО ЗАКОНОДАВСТВО (УСТАВ ЕУ)

ОСНИВАЧКИ УГОВОР И РЕВИЗИОНИ УГОВОР

СЕКУНДАРНО ЗАКОНОДАВСТВО

ОБАВЕЗУЈУЋИ АКТИ: УРЕДБЕ, ДИРЕКТИВЕ, ОДЛУКЕ

НЕОБАВЕЗУЈУЋИ АКТИ: ПРЕПОРУКЕ И МИШЉЕЊА

МЕЂУНАРОДНО ПРАВО

(УГОВОР И СПОРАЗУМИ СА ТРЕЋИМ ДРЖАВАМА ИЛИ

МЕЂУНАРОДНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА)

СПОРАЗУМИ ИЗМЕЂУ ДРЖАВА ЧЛАНИЦА (САРАДЊА)

Примарни извори права ЕУ

- *Оснивачки уговори:*
 1. Уговор о Европској заједници за угаљ и челик
 2. Уговор о ЕЕЗ
 3. Уговор о европској заједници за атомску енергију
 4. Уговор о ЕУ
- *Ревизиони уговори:*
 1. Јединствени европски акт (ЈЕА)
 2. Уговор из Амстердама
 3. Уговор из Нице
 4. Лисабонски уговор

Секундарни извори права ЕУ

1. *Уредбе се директно примењују на подручју ЕУ*
2. *Директиве обавезују циљевима који се постижу њиховом имплементацијом у национална законодавства*
3. *Одлуке су појединачни акти, обавезујући за државе или појединце на које се односе*
4. *Препоруке и мишљења садрже ставове ЕУ и нису обавезујућег карактера*

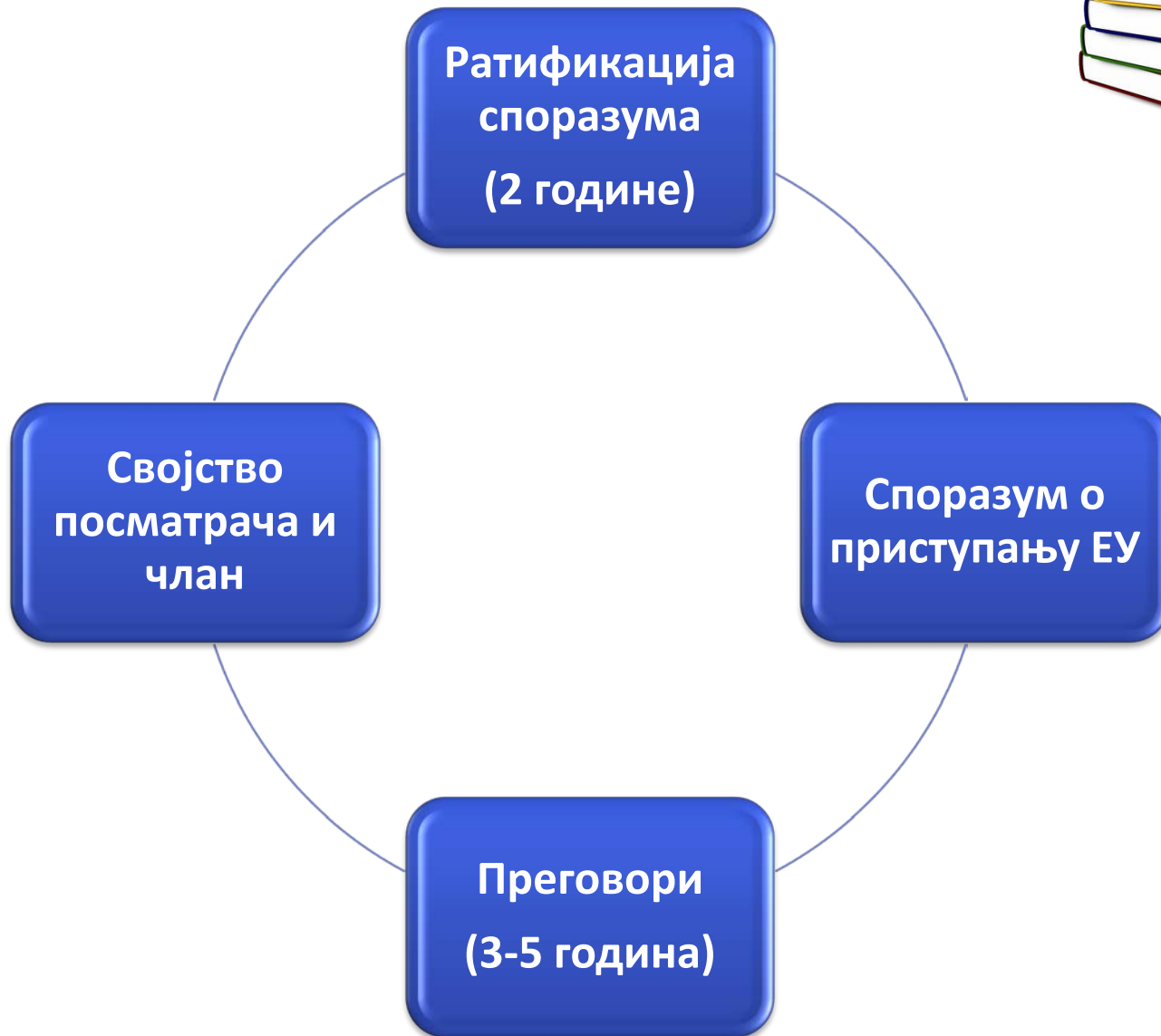
СРБИЈА И ЕУ

- Почетак: после 5. октобра 2000. (Консултативна радна група СРЈ-ЕУ)
- Позитивна Студија изводљивости
- ССП - 2008. године статус државе придружене ЕУ
- Уз ССП и Прелазни споразум:
 - укидање царина на индустријску робу и 75% царина на пољопривредну робу пореклом из ЕУ
 - Усклађивање законодавста (конкуренција, државна помоћ, заштита потрошача, јавне набавке, интелектуална својина)

Србија је поднела захтев 2009. године и додија датум за почетак преговора 2014.

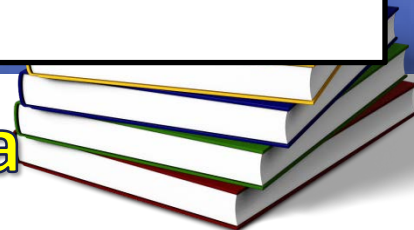

*Прогнозе су да ће Србија ући ЕУ до 2020.
године (неизвестан процес)*

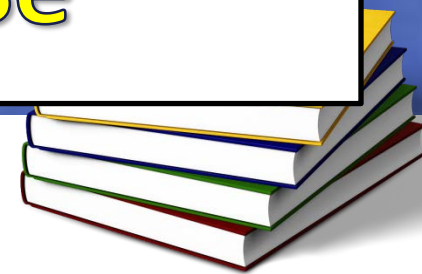
Уговори и трансакциони трошкови

- Трошкови размене својинских права
- Који су трошкови куповине стана?

- Које су то трансакционе професије и зашто постоје?

Закон понуде и тражње

Закон понуде

**Цена горе, количина
понуде горе**

Закон тражње

**Цена горе, количина
тражње доле**

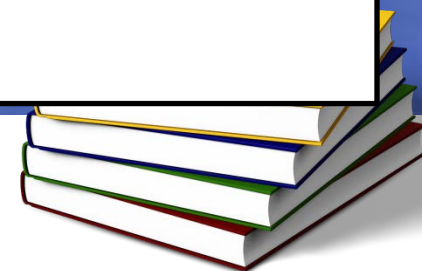
Берза – опште карактеристике

- **Дефиниција:** организовано тржиште на коме се тргује новцем, хартијама од вредности, робом и услугама
- **Брокери** су посредници на берзанском тржишту
- Строго утврђена правила пословања
- **Чланови берзе** могу да тргују на берзи (БДД)
- **Лицитација (аукција)** - систем трговања на берзи

Историјат и познате берзе

- Пијаце и сајмови
- Настанак у 15. веку у Италији
- 16 век: Антверпен, Лион, Лондон, Амстердам
- Назив “берза” од породице Ван дер Берсе или лат. “bursa” = кожна кеса
- 1817. године ЊУЈОРШКА БЕРЗА
- БЕОГРАДСКА БЕРЗА 1894. године
- Најпознатије берзе су: ЊБ, ЛБ, ТБ.

Подела берзи

Подела берзи

Берзанско пословање код нас

- Закон о тржишту капитала из 2011.
- ББ је затворено АД профитног типа
- *Акционари ББ су:*
 1. Република Србија,
 2. БДД и овлашћене банке (инвестициона друштва),
 3. банке и осигуравајућа друштва,
 4. друга правна и физичка лица.

Берзанско пословање код нас

- **BELEXFIX је електронски сервис ББ**
- **Трговина на берзанском (листинг А и Б) и ванберзанском тржишту**
- **Три метода трговања:**
 - 1. Метод преовлађујуће цене***
 - 2. Метод континуираног трговања***
 - 3. Блок трговање***

Метод преовлађујуће цене (ПЦ)

Берзанско пословање код нас

- **Метод континуираног трговања:**
 1. налози се уписују у електронски књигу налога
 2. систем упарује налоге и закључује трансакције
 3. иста хв може бити продавана по различитим ценама у току дана
 4. неколико фаза: предотварање, отварање, континуирано трговање и затварање
 5. цена на затварању је *индикативна цена* за наредна трговања
 6. Користи се за трговину државних обвезница (2003)
- **Блок трговање** обавља се ван берзанског састанка у договору купаца и продаваца

РАЗЛОЗИ ДРЖАВНЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ У ПРИВРЕДИ

МОНОПОЛИ И ЈАВНА ДОБРА

- ПРИРОДНИ МОНОПОЛИ
- ОЛИГОПОЛИ
- МОНОПСОН

ЕКСТЕРНИ ЕФЕКТИ

- ПОЗИТИВНИ
- НЕГАТИВНИ

УБЛАЖАВАЊЕ НЕЈЕДНАКОСТИ У РАСПОДЕЛИ ДОХОДАКА

- ПОРЕЗИ (ПРОГРЕСИВНЕ ПОРЕСКЕ СТОПЕ)
- ЈАВНА ПОТРОШЊА (ТРАНСФЕРИ И СУБВЕНЦИОНИСАЊЕ ПОТРОШЊЕ)

ПОДСТИЦАЊЕ ПРИВРЕДНОГ РАСТА (УКУПНЕ ПРОИЗВОДЊЕ)

ДРУШТВЕНИ ПРОИЗВОД

РЕЦЕСИЈА И ПРОСПЕРИТЕТ; МОНЕТАРНА И ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА

ОБЛИЦИ ДРЖАВНЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

ПРАВНИ ПРОПИСИ

КУПОВИНА И ПРОДАЈА РОБА
И УСЛУГА

ТРАНСФЕРНА ПЛАЋАЊА

МАКРОЕКОНОМСКА
ПОЛИТИКА

ОБЛИЦИ ДРЖАВНЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

ПРАВНИ ПРОПИСИ

- ПРАВИЛА ИГРЕ ОМОГУЋАВАЈУ ПРЕДВИЋАЊЕ ПОНАШАЊА ДРУГИХ ЉУДИ
- ПРИМЕР: ПРОПИСИ О СВОЈИНИ, ПРЕДУЗЕЋУ, РАДУ...

ДРЖАВНА КУПОВИНА И ПРОДАЈА РОБА И УСЛУГА

- ДРЖАВНИ БУЏЕТ
- ПРОИЗВОЂАЧ ЈАВНИХ ДОБАРА И УСЛУГА
- КУПАЦ ФАКТОРА ПРОИЗВОДЊЕ И РОБА И УСЛУГА
- ПОЛИТИЧКЕ, ЕКОНОМСКЕ И СОЦИЈАЛНЕ ФУНКЦИЈЕ ДРЖАВЕ

ТРАНСФЕРНА ПЛАЋАЊА

- ИНВАЛИДИ, ДЕЦА, ПОРОДИЉЕ...

МАКРОЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА

-ФИСКАЛНА И МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА-

ЈОШ НЕШТО О МЕП

- **ЗАШТО СЕ ПРИМЕЊУЈЕ МЕП?**
 - **1. ПОДСТИЦАЊЕ ПРИВРЕДНОГ РАСТА**
 - **2. СУЗБИЈАЊЕ ИНФЛАЦИЈЕ**
 - **3. СМАЊЕЊЕ ДРЖАВНОГ ДЕФИЦИТА**
- **КО СУ НОСИОЦИ МЕП:**
 - **1. ДРЖАВА (ВЛАДА)**
 - **2. ЦБ**
- **ИНСТРУМЕНТИ МЕП СУ:**
 - **СРЕДСТВА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ЦИЉЕВА (ПОРЕЗИ)**
- **МЕРЕ МЕП СУ:**
 - **ПОСТУПЦИ КА ПРОМЕНИ ПОСТОЈЕЋИХ ИНСТРУМЕНТА (ПОРЕСКЕ СТОПЕ)**

ШТА СТИМУЛИШЕ ЕКОНОМСКИ РАСТ?

- ПРИМЕНА ФИСКАЛНЕ ПОЛИТИКЕ:
 - 1. НИЖЕ ПОРЕСКЕ СТОПЕ
 - 2. ВЕЋА ЈАВНА ПОТРОШЊА
- ПРИМЕНА МОНЕТАРНЕ ПОЛИТИКЕ:
 - 1. ПОВЕЋАЊЕ ПОНУДЕ НОВЦА
- *КОЈА ЈЕ НЕГАТИВНА ПОСЛЕДИЦА ПОВЕЋАЊА ЈАВНЕ ПОТРОШЊЕ И ПОНУДЕ НОВЦА?*

ПОЗАДИНА ЕКОНОМСКИХ ОДЛУКА ДРЖАВЕ

- *ШТА ПОЛИТИЧАРИ МАКСИМИЗИРАЈУ?*

1. ЕКОНОМСКИ ОПРАВДАНЕ ОДЛУКЕ

2. ЕКОНОМСКИ НЕОПРАВДАНЕ ОДЛУКЕ
(НАМЕРНЕ И НЕНАМЕРНЕ)

*ЗАПАМТИТЕ: У ПРИНЦИПУ, СВЕ ОПРАВДАНЕ
ЕКОНОМСКЕ ОДЛУКЕ СУ НЕПОПУЛАРНЕ!*

Хвала на пажњи